

Latvijas Veterinārārstu ētikas kodekss

Priekšvārds

Veterinārārsta loma sabiedrībā

Atbilstoši sabiedrības vajadzībām, veterinārārsti sniedz plašu pakalpojumu klāstu, tādējādi pildot būtiskus pienākumus dzīvnieku veselības, dzīvnieku labturības un sabiedrības veselības, kā arī vides aizsardzības jomās.

Veterinārārsta specialitāte uzliek dažādus juridiskus vai morālus pienākumus attiecībā uz:

- dzīvniekiem,
- klientu,
- veterinārārsta profesiju kopumā un katru kolēģi atsevišķi,
- veterinārmedicīnas pakalpojumu sniegšanā iesaistītajām personām (kolektīvu),
- sabiedrību,
- kompetentajām iestādēm.

Dažkārt šie pienākumi var būt pretrunīgi, tādējādi veterinārārsts var nonākt dilemmas priekšā. Šādās situācijās veterinārārsti ir atbildīgi par šo pienākumu salāgošanu.

Profesionālā ētikas kodeksa mērķis

Ētikas kodekss ir standarts, kas nosaka veterinārārsta ētikas un profesionālās uzvedības principus.

Standartam ir jānodrošina, ka:

- veterinārārsti sniedz augstas kvalitātes pakalpojumus dzīvnieku veselības, dzīvnieku labturības un sabiedrības veselības labā,
- klienti var paļauties uz sniegtajiem pakalpojumiem.

Veterinārārstu darbība ietver intelektuālu piepūli. Lai nodrošinātu savu pienākumu pienācīgu izpildi, ir nepieciešama augsta līmeņa juridiska, tehniska un zinātniska kompetence.

Veterinārārsti darbojas, ievērojot Ētikas kodeksu. Viņiem ir jāapzinās, ka kodeksa noteikumu pārkāpumi var būt disciplināri sodāmi.

Klientiem ir jābūt pāliecinātiem, ka Latvijas Veterinārārstu biedrība rūpīgi izskatīs iespējamu Ētikas kodeksa noteikumu pārkāpumu, un pierādījuma gūšanas gadījumā tiks noteikts izdarītajam pārkāpumam samērīgs sods.

1. Mērķis - vienprātība par pamatvērtībām

1.1. Vispārējie principi

Neatkarība un objektivitāte

Veterinārārsti pieņem personisku un neatkarīgu lēmumu, ņemot vērā visus saistītos apstākļus, nepakļaujoties personīgām interesēm vai ārējai ietekmei.

Klienti ir tiesīgi saņemt objektīvu, neatkarīgu un neieinteresētu padomu/ konsultāciju.

Godprātība un godīgums

Veterinārārsti rīkojas pieklājīgi, godprātīgi un godīgi attiecībās ar klientiem un citām personām, ieskaitot profesionālos kolēģus, un viņi nedrīkst iesaistīties nekādā darbībā vai uzvesties tā, ka varētu radīt neslavu profesijai vai apdraudēt sabiedrības uzticību veterinārārstu profesijai.

Klienti ir tiesīgi sagaidīt pieklājīgu un cieņpilnu attieksmi.

Konfidencialitāte un profesionālais noslēpums

Veterinārārsti aizsargā klientu noteikto konfidencialitāti¹, izņemot atsevišķus gadījumus, un, ja iespējams, ar iesaistītās personas iepriekšēju piekrišanu.

Klienti ir tiesīgi paļauties, ka veterinārārsti ievēro konfidencialitāti, izņemot atsevišķus gadījumus, it īpaši ja informācija skar sabiedrības vai patērētāju veselību², dzīvnieku veselību un/vai labturību vai ja informācijas sniegšana ir noteikta normatīvajos aktos.

Kompetence un profesionālisms

Savas profesijas ietvaros veterinārārsti rīkojas pēc labākās sirdsapziņas, pamatojoties uz profesionālām zināšanām.

Veterinārārsti uztur un papildina savas zināšanas un prasmes atbilstoši veterinārmedicīnas zinātnes attīstībai.

Klienti ir tiesīgi sagaidīt, ka veterinārārstu zināšanas konkrētā disciplīnā ir mūsdienīgas un ka veterinārārsti strādā savas kompetences līmenī.

Atbildīgums un apdrošināšana

Veterinārārsti nodrošina, ka klientam var tikt izmaksāta atbilstoša kompensācija par nelabvēlīgu reakciju/blakusefektu/ blakni, kas radusies kļūdas, nolaidības vai bezdarbības rezultātā pakalpojuma sniegšanas laikā.

Tādēļ veterinārārsti var noformēt apdrošināšanas polisi vai jebkādas citas formas garantijas.

Klienti ir tiesīgi sagaidīt pienācīgu kompensāciju pamatotas prasības gadījumā.

1.2. Veterinārārsti un dzīvnieki

Veterinārārstiem ir jāpārzina normatīvie akti par dzīvnieku veselību un labturību.

Veterinārārsti ārstē un/vai nodrošina viņu aprūpē esošu dzīvnieku labturību un veselību neatkarīgi no tā, kādā veterinārmedicīnas jomā viņi strādā.

Veterinārārsti sniedz neatliekamo pirmo palīdzību un remdē sāpes jebkuram dzīvniekam atbilstoši savām prasmēm un konkrētai situācijai.

1.3. Veterinārārsti un klienti

Veterinārārsti ievēro viņu klienta paustās vajadzības un prasības, ja vien tās nav pretrunā ar šī kodeksa ievērošanu un/vai Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

Neviens veterinārārsts nedrīkst diskriminēt citu cilvēku rases, dzimuma, reliģijas, politiskās pārliecības, invaliditātes, ģimenes stāvokļa vai seksuālās orientācijas dēļ.

Visu veterinārārstu pienākums pret viņu klientiem ir veikt savu darbu un sniegt pakalpojumus pēc labākās sirdsapziņas, apzinīgi, profesionāli kompetenti un neatkarīgi, objektīvi un godprātīgi, veltot nepieciešamās rūpes, prasmes un uzcītību.

Veterinārārsti savu iespēju robežās nodrošina, ka pirms ārstēšanas vai procedūras uzsākšanas no klienta tiek saņemta atļauja par tās veikšanu.

Veterinārārsti par saviem pakalpojumiem informē sabiedrību patiesi un bez maldināšanas. Šādiem paziņojumiem ir jābūt patiesiem, atklātiem un saturiski pareiziem. Veterinārārstu komerciālajiem paziņojumiem (reklāmām) ir jāatbilst normatīvajiem aktiem, īpaši uzsverot neatkarību, patiesumu un godīgumu, kā arī profesionālo noslēpumu ievērošanu.

1.4. Veterinārārsti un veterinārārsta profesija

Veterinārārsti pārzina un ievēro normatīvos aktus un Ētikas kodeksu attiecībā uz veterinārārstiem kā indivīdiem – Eiropas veterinārārstu profesijas pārstāvjiem.

Ja veterinārārsts sadarbojas ar veterinārārstu no citas valsts, abi veterinārārsti ņem vērā atšķirības, kādas, iespējams, pastāv iesaistīto valstu attiecīgajos normatīvajos aktos un profesionālajās organizācijās, veterinārārstu tiesībām un pienākumiem.

Visi veterinārārsti izturas tā, ka tiek ievērotas citu personu tiesības un intereses. Viņi atzīst savu kolēģu profesionālos centienus un ieguldījumu, kā arī ievēro kolēģu tiesības.

Veterinārārsti atzīst visus pārējos valstu veterinārārstus par saviem profesionāliem kolēģiem un rīkojas taisnīgi un pieklājīgi attiecībā pret kolēģiem.

Veterinārārsti garantē veterinārā dokumenta/sertifikāta patiesumu. Viņi paraksta apliecinājumu vai jebkādu citu atbilstošu likumīgu iesniegumu tikai tad, ja parakstītājs ir dokumenta sastādītājs vai:

- ja dokuments ir sagatavots parakstītāja tiešā uzraudzībā un/vai pārziņā,
- ja tā pamatā ir oficiāli atzīta apliecība, kas ir sagatavota, kā minēts iepriekš, un kuru ir parakstījis cits tiesīgs veterinārārsts.

1.5. Veterinārārsti un veterinārmedicīnas pakalpojumu sniegšanā iesaistītās personas (kolektīvs)³

Veterinārārsti atjauno, un papildina savas zināšanas par piemērojamiem atbilstošiem normatīvajiem aktiem attiecībā uz darba devēju, darba ņēmēju, uzņēmuma īpašnieku veselību un drošību un ievēro to.

Visi veterinārārsti nodrošina, ka viņu kolektīva rīcība atbilst Ētikas kodeksam tādā veidā, ka ikviens, kam ir jebkādas attiecības ar jebkādu veterinārmedicīnisko pakalpojumu sniedzēju, var paļauties, ka viņš ir pasargāts no nekompetences, nepatiesiem vai maldinošiem apgalvojumiem.

Ikviens veterinārārsts veic visus nepieciešamos drošības pasākumus, lai nodrošinātu sava kolektīva veselību, drošību un labklājību.

Veterinārārsti sazinās ar kolēģiem un palīgpersonālu, lai garantētu pacientu aprūpes saskaņošanu.

Veterinārārsti nodrošina, ka ikvienam palīgpersonāla darbiniekam, kuram tiek uzticēts kāds uzdevums, ir nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai efektīvi un racionāli uzņemtos šādu uzdevumu, taču par to veterinārārsts saglabā vispārējo atbildību. Tāpat ir nodrošināma piemērota darba uzraudzība.

1.6. Veterinārārsti un kompetentās iestādes

Ikviens veterinārārsts pienākums ir ievērot viņa profesionālo darbību reglamentējošos normatīvos aktus un tādējādi veicināt un censties uzturēt labas attiecības ar kompetentām iestādēm.

Veterinārārsti nodibina sakarus ar saistītām kompetentām iestādēm un saņem informāciju par noteikumiem, kuri regulēs jebkādas viņu konkrētas darbības veikšanu konkrētā valstī – veterinārārsti nodrošina, ka viņi ievēro tās valsts kompetentās iestādes noteikumus, kurā viņi vēlas sniegt pakalpojumu.

Pildot uzdevumus kompetento iestāžu uzdevumā, veterinārārsti garantē, ka viņiem nepastāv interešu konflikts un ka viņi neizmanto savu stāvokli, lai mēģinātu paplašināt savu klientu loku vai gūtu personisku labumu.

Veicot inspekcijas/kontroles kompetento iestāžu uzdevumā, veterinārārstiem ir jāizprot, ka šo funkciju izpildē ļoti svarīga ir neitralitāte un viendabīgums.

1.7. Veterinārārsti un sabiedrība

Veterinārārsti atjauno un papildina savas zināšanas par piemērojamajiem normatīvajiem aktiem par sabiedrības veselību.

Veterinārārstam ir jāizprot sava loma un jāievēro savi juridiskie pienākumi pārtikas produktu ražošanas un realizācijas sistēmā.

Piemērotos gadījumos veterinārārsti atbild, kādas būs viņa(s) darbības iespējamās sekas uz galaproduktu un patērētāju.

Veterinārārstiem ir jācenšas nodrošināt vislabāko sabiedrības veselības un patērētāju veselības aizsardzību.

Veterinārārstiem ir jāizprot un jāievēro savi pienākumi attiecībā uz veterinārajām zālēm.

Veterinārārsts ziņo kompetentajai iestādei par jebkādam aizdomām attiecībā uz reģistrējamu slimību.

1.8. Veterinārārsti un veterinārās zāles

Veterinārārstiem ir izšķiroša nozīme dzīvnieku veselībā un labturībā, kur būtiska loma ir veterināro zāļu izmantošanai, izrakstīšanai un piegādāšanai.

Veterinārārstiem ir jāpārzina jaunākos vislabākās prakses piemērus visos ar veterināro zāļu lietošanu saistītajos jautājumos.

Veterinārārstam ir jāsaprot un jāpilda savi juridiskie, profesionālie un īpašie pienākumi saistībā ar veterināro zāļu reģistrēšanu, izrakstīšanu, uzraudzību, lietošanu, piegādāšanu un utilizāciju saskaņā ar vispārējiem terapijas un farmakovigilances noteikumiem.

Jo sevišķi attiecībā uz antimikrobiālajiem preparātiem veterinārārstam ir jāņem vērā ietekme, kādu veterināro zāļu lietošana varētu radīt uz to pašu vai līdzīgu zāļu lietošanu cilvēkam.

Veterinārārstiem ir vienmēr jāapzinās jautājumi par rezistences veidošanos uz noteiktām veterinārajām zālēm vai to grupām. Viņiem ir jāpūlas, lai informētu un pārliecinātu galalietotāju par veterinārārsta norādījumu izpildi.

1.9. Veterinārārsti un apkārtējā vide

Veterinārārstiem ir jāatjauno un jāpapildina savas zināšanas par piemērojamajiem normatīvajiem aktiem attiecībā uz apkārtējās vides aizsardzību.

Visi veterinārārsti ņem vērā savas profesionālās darbības sociālo un ekoloģisko ietekmi šāda darba un pakalpojumu nodrošināšanā.

2. Mērķis - palielināt pakalpojuma saņēmēju aizsardzību un paaugstināt pakalpojumu kvalitāti

2.1. Veterinārārsti un dzīvnieki

Veterinārārstiem ir jāapzinās dzīvnieku kā dzīvu būtnu īpašais ētiskais statuss un veterinārārsta atbildība par dzīvnieku veselību un dzīvnieku labturību.

Veterinārārstam vienmēr jāņem vērā piecas brīvības dzīvnieka labturības novērtēšanā:

- Brīvība no slāpēm un izsalkuma,
- Brīvība no sāpēm, savainojumiem un slimībām,
- Brīvība no bailēm un nervozitātes,
- Brīvība izpaust savai sugai raksturīgo uzvedību,
- Brīvība no diskomforta.

Veterinārārstam ir jāizmanto tādas rūpīgai diagnostikai un terapijai nepieciešamās metodes, kas dzīvniekam rada vismazāk stresu.

Veterinārārstiem ir jācenšas pēc iespējas ātrāk remdēt dzīvnieka sāpes un ciešanas.

Ja dzīvnieks ir neārstējams, veterinārārsti veic eitanāziju (iemidzināšanu, dzīvnieku pakļaujot pēc iespējas mazākām sāpēm, nervozitātei un bailēm).

Ārkārtas gadījumos, kad nav medicīnisku līdzekļu dzīvnieka pārmērīgu ciešanu novēršanai (negadījums, pirmās neatliekamās palīdzības gadījumā un citos gadījumos, kad dzīvnieka īpašnieks nevar ierasties vai ar viņu nav iespējams sazināties), veterinārārstiem ir jāizvērtē dzīvnieka eitanāzijas iespēja pat bez īpašnieka atļaujas.

Tāču pirms šāda lēmuma pieņemšanas ir jāizvērtē visas iespējamās ārstēšanas metodes un jāizslēdz tās, balstoties uz pieejamo informāciju un uzņemoties pilnu atbildību par šādu rīcību.

Uzzinot par dzīvnieku labturības normatīvo aktu pārkāpumu, veterinārārsta pienākums ir nekavējoties paziņot par to dzīvnieka(-u) īpašniekam un darīt visu iespējamo šādas problēmas atrisināšanai.

Vajadzības gadījumā noteiktos apstākļos veterinārārsta pienākums ir paziņot par to kompetentai iestādei.

Pēc pirmās palīdzības sniegšanas veterinārārsti drīkst uzņemties sniegt tikai tos veterinārmedicīniskos pakalpojumus, kuros viņam ir attiecīgas zināšanas un spējas.

Ja veterinārārstam šādu zināšanu un spēju nav, viņam ir jānodod konkrēts gadījums veterinārārstam ar atbilstošām zināšanām un prasmēm.

2.2. Veterinārārsti un klienti

Veterinārārsta pienākums ir dot lietderīgu profesionālu padomu un konsultāciju, izmantojot klientam saprotamus terminus, kā arī informāciju pirms pakalpojuma sniegšanas un tās laikā gan par paredzēto procedūru vēlamā mērķa sasniegšanai (ārstēšanas iespējas, prognozes, iespējamās blaknes), gan par ar to saistītām izmaksām.

Veterinārārsta pienākums ir, ja tas nepieciešams, sniegt informāciju par ārkārtas veterinārmedicīniskās palīdzības sniegšanu.

Veterinārārstiem ir jāievēro veterinārmedicīnisko pakalpojumu sniegšanas laikā iegūtas informācijas konfidencialitāte un jānodrošina, ka informācija par klientu netiek izpausta citām personām, ja vien izpaušana nav noteikta ar normatīvo aktu, un, ja iespējams, saņemot iepriekšēju fiziskas personas vai jebkuras atbilstošās puses piekrišanu.

Veterinārārsta pienākums ir nekavējoties, pilnībā un pieklājīgi reaģēt uz sūdzībām un kritiku.

Ja starp klientiem un veterinārārstiem rodas jebkāds strīds par profesionalitāti vai profesionālās uzvedības noteikumu pārkāpumu, viņiem šāds strīds ir jārisina uz vietas vai iesaistot Latvijas Veterinārārstu biedrību.

Veterinārārstiem ir jāievēro cenu veidošanas noteikumi, ja tādi pastāv.

2.3. Veterinārārsti un veterinārārsta profesija

Veterinārārsts nedrīkst ļaunprātīgi vai netaisnīgi kritizēt vai mēģināt celt neslavu citam veterinārārstam.

Ja starp veterinārārstiem rodas jebkāds strīds par profesionalitāti vai profesionālās uzvedības noteikumu pārkāpumu, viņiem šāds strīds ir jārisina uz vietas vai iesaistot Latvijas Veterinārārstu biedrību.

Veterinārārstiem ir jāatjauno un jāpapildina savas profesionālās zināšanas un prasmes.

Ja pie veterinārārsta ar lūgumu saņemt veterinārmedicīnisko pakalpojumu griežas tāds klients, par kuru veterinārārsts zina (vai ar pamatotu pieprasījumu var noskaidrot), ka citam veterinārmedicīnisko pakalpojumu sniedzējam ar klientu ir spēkā esošs līgums, veterinārārsts par to paziņo citam veterinārmedicīniskā pakalpojuma sniedzējam.

Veterinārārsta pienākums ir sniegt tikai tādus pakalpojumus, kuros viņš ir kompetents.

Veterinārārstam ir jāpalīdz klientam atrast citu veterinārārstu, kurš ir spējīgs nodrošināt pieprasīto pakalpojumu.

Veterinārārstiem ir jāatzīst veterinārārsta profesiju pārstāvošo organizāciju veiktais ieguldījums viņu pakalpojumos.

Atbilstoši savām iespējām un spējām viņiem ir jāatbalsta profesijas prestižs (priekšlikumi, kritika, balssstiesību izmantošana utt.).

2.4. Veterinārārsti un veterinārmedicīnas pakalpojumu sniegšanā iesaistītās personas (kolektīvs)³

Veterinārārstam ir jāizturas taisnīgi un saprātīgi pret saviem kolēģiem un personālu, un jānodrošina viņiem taisnīga darba samaksa.

Veterinārārstiem ir jāveicina un jānodrošina personāla nepārtraukta profesionālo un/vai tehnisko zināšanu un prasmju pilnveide.

Veterinārārsta un viņa personāla juridiskai un profesionālai atbildībai vajadzētu būt apdrošinātai.

Veterinārārstiem ir jāatbalsta nākamās paaudzes/topošo veterinārārstu profesionālā izaugsme.

2.5. Veterinārārsti un kompetentās iestādes

Nepieciešamības gadījumā, veterinārārsta pienākums ir nekavējoties un saskaņā ar saņemtajiem norādījumiem pildīt valsts dienesta pienākumus, kurus viņi uzņemas kompetento iestāžu uzdevumā.

Kad kompetentās iestādes pieprasa veterinārārstam veikt uzdevumus cita veterinārārsta klientam un kad klients lūdz pildīt jebkuru citu uzdevumu, kas nav kompetento iestāžu noteikts, veterinārārsts informē par to klienta veterinārārstu.

Veterinārārsts neierosina nekāda veida tiesvedību pret kolēģi, par to vispirms informējot kompetentās iestādes, kurās abi ir reģistrēti, īpaši ja viņi ir no dažādām valstīm, nodrošinot iespēju Latvijas Veterinārārstu biedrībai palīdzēt mierizlīguma panākšanā.

2.6. Veterinārārsti un sabiedrība

Veterinārārsti informē dzīvnieku īpašniekus par viņu atbildību pret sabiedrību.

Piemērotos gadījumos veterinārārstiem ir jāinformē savi klienti par pasākumiem, lai samazinātu zoonožu ierosinātāju, pārtikas izraisītu saslimšanu, atliekvielu, piesārņojumu (bioloģisku un ķīmisku vielu) un antimikrobiālās rezistences risku.

2.7. Veterinārārsti un apkārtējā vide

Veterinārārstiem jācenšas samazināt apkārtējās vides piesārņojumu ar samērīgu un efektīvu dezinfekcijas līdzekļu, veterināro zāļu un citu ķīmisku vielu izmantošanu.

Veterinārārstiem ir jāmudina arī klienti rīkoties līdzīgi.

Veterinārārstu mērķim ir jābūt videi draudzīgai darbībai, taupot elektroenerģiju un ūdeni.

Veterinārārstiem ir jānodrošina dažādu atkritumu tipu atsevišķa savākšana, lai tos varētu nosūtīt uz attiecīgiem pārstrādes punktiem.

¹ Konfidencialitāte/ profesionālais noslēpums – profesionālu pakalpojumu sniegšanas laikā iegūtas informācijas aizsardzība un nodrošinājums, ka informācija par konkrētu personu netiek izpausta citām personām.

² Skatīt 1.6.punktu.

³ Darba devēji, darba ņēmēji, uzņēmuma īpašnieki (kolektīvs).